

Wprowadzenie

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z nr 78 czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowywanego przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowi on zbiór dziesięciu artykułów opracowanych przez autorów z ośrodków naukowych z całej Polski w formule varia. W tomie tym autorzy poruszają zróżnicowane zagadnienia dotyczące uwarunkowań, przebiegu i konsekwencji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzących w Polsce zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym, analizują znaczenie kapitału społecznego w kształtowaniu współczesnych procesów rozwojowych, dzielą się wynikami swoich badań odnoszącymi się do funkcjonowania samorządu lokalnego w Polsce oraz wyzwań związanych ze zwiększaniem partycypacji społecznej w jego funkcjonowaniu. Wskazują również na skutki zmian, jakie zaszły w Polsce w sferze planowania przestrzennego, omawiając ich następstwa dla zagospodarowania przestrzeni.

Tom otwiera zbiór artykułów na temat uwarunkowań, przebiegu i konsekwencji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzących w Polsce. Pierwszy w tym zbiorze jest tekst przygotowany przez zespół w składzie Marcin Baron, Krzysztof Gwosdz, Tomasz Kwiatkowski, Agnieszka Sobala-Gwosdz, Mariusz Hetmańczyk pt. „Industry 4.0 Ecosystems: Lessons from three Polish industrial regions”. Celem artykułu jest przeprowadzenie analizy, której wyniki pozwolą odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób przemysł 4.0 i cyfrowi przedsiębiorcy wpisują się w politykę innowacji i ekosystemy innowacyjności trzech polskich regionów przemysłowych: dolnośląskiego, śląskiego i podkarpackiego. Wyniki badań wskazują, że badane systemy regionalne cechują się innowacjami inkrementalnymi, a ograniczone zaufanie, zachowawczość MSP i zależność od korporacji osłabiają gotowość do podejmowania radykalnych działań i szeroko zakrojonych inicjatyw. Autorzy w rekomendacjach wskazują na potrzebę terytorializacji regionalnej polityki wsparcia zaawansowanej produkcji przemysłowej. Drugie opracowanie, autorstwa Andrzeja Buszki, pt. „The role of religion in shaping shadow economy level. The case of Polish regions” zwraca uwagę na związek pomiędzy poziomem religijności a szarą strefą w regionach Polski. Ustalenia autora wskazują, że zarówno poziom religijności, jak i szarej strefy bardzo różni się w poszczególnych regionach. Wyniki badań pozwalają wyciągnąć wniosek, że religijność może kształtować moralność społeczną, ale okazuje się mniej efektywna w redukowaniu szarej strefy.

Zespół autorski w składzie Agata Żółtaszek i Karolina Lewandowska-Gwarda w trzecim artykule pt. „Who Cares? The Informal Childcare Gender Gap in Poland – Spatiotemporal Perspective” identyfikuje różnicę pomiędzy płciami w absencjach chorobowych z tytułu opieki nad dziećmi w Polsce oraz analizuje ich zróżnicowania przestrzenne i czasowe. Wyniki wskazują na znaczne i pogłębiające się różnice między kobietami a mężczyznami, podkreślają, że kobiety ponoszą

wielokrotnie większe obciążenie. Prawdopodobnie ta nasila się zwłaszcza w północnych i wschodnich regionach kraju. Czwarty artykuł, zamykający pierwszą część niniejszego tomu naszego czasopisma, pt. „The Impact of the COVID-19 pandemic on students' residential mobility and future housing expectations: A comparative case study of Albania, Poland, Portugal, and Ukraine”, został przygotowany przez Małgorzatę Grzywińską-Rapcę, Marcina Janusza i Mariolę Grzybowską-Brzezińską. Celem badania była ocena sytuacji mieszkaniowej studentów czterech państw poprzez ich samoocenę warunków życia w czasie pandemii COVID-19 oraz oczekiwań dotyczących potencjalnych zmian na rynku mieszkaniowym wywołanych kryzysem. Badanie dostarcza empirycznych dowodów na różnice w zależności od dominującego typu rynku mieszkaniowego i stanowi wkład do międzynarodowej debaty na temat warunków mieszkaniowych grup szczególnie wrażliwych i ich wpływu na dobrostan.

Dwa kolejne opracowania dotyczą kapitału społecznego i jego znaczenia we współczesnych procesach rozwojowych. Piąty artykuł pt. „Kapitał społeczny w perspektywie geograficznej – przegląd wybranych zagadnień badawczych”, autorstwa zespołu: Barbara Sadowska, Katarzyna Marek, Weronika Jóźwiak, Inga Urbaniak i Robert Kudłak, zawiera ustalenia wynikające z przeprowadzonego przeglądu oraz dyskusji nad wybraną problematyką badawczą odnoszącą się do kapitału społecznego w perspektywie geograficznej. Uwaga autorów została skupiona przede wszystkim na zagadnieniach przestrzennego zróżnicowania kapitału społecznego oraz przyczyn tego zróżnicowania, wpływu kapitału społecznego na rozwój gospodarczy oraz mechanizmów tego wpływu, a także znaczenia tego typu kapitału dla międzynarodowej wymiany gospodarczej. Kolejny tekst przygotowany przez Dominikę Hołuj pt. „Działalność Fundacji Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska w sferze ochrony i adaptacji historycznych obiektów poprzemysłowych do współczesnych funkcji” zawiera wyniki weryfikacji pozwalającej określić, czy i w jakim wymiarze procesy adaptacyjne mogą skutecznie być realizowane przez organizacje pozarządowe. W artykule poddano analizie działanie takiego podmiotu, odpowiadając na pytanie, na ile jego ingerencja stała się szansą dla przetrwania trudnego zasobu dziedzictwa poprzemysłowego w sposób zachowujący jego substancję, wartości kulturowe oraz relacje z otaczającą przestrzenią i społecznością. Studium przypadku dotyczy Fundacji Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska.

Problematyka artykułu siódmego i ósmego odnosi się do funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce. W artykule pt. „Limiting the term of office in local government – a perspective of rural municipalities in the Łódź voivodeship” Ewelina Stasiak i Mariusz E. Sokołowicz analizują kwestię limitu kadencji wprowadzoną nowelizacją kodeksu wyborczego w 2018 r. Autorzy w swoim opracowaniu formułują hipotezę, zgodnie z którą poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gmin oraz doświadczenie wójtów kształtują ich postrzeganie zmian w samorządzie lokalnym, w tym stosunek do ograniczeń kadencyjnych. Wyniki badań wskazują na wyraźne zróżnicowanie opinii lokalnych decydentów na temat wprowadzonego ograniczenia kadencji, uzależnione zarówno od długości sprawowanego mandatu, jak i od rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Zdaniem

respondentów to właśnie rozwój społeczno-gospodarczy jednostki ma większe znaczenie dla jej funkcjonowania i rozwoju niż formalne regulacje dotyczące limitu kadencji. Drugim opracowaniem w tej części tomu jest praca przygotowana przez Piotra Wetoszkę pt. „Dobre praktyki w projektowaniu zielonych budżetów obywatelskich w Polsce”, która identyfikuje dobre praktyki w projektowaniu zasad funkcjonowania zielonych budżetów obywatelskich w Polsce oraz wskazuje możliwe sposoby udoskonalenia tego narzędzia. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że w doskonaleniu zielonych budżetów obywatelskich należy skupić się [m.in.](#) na konsekwentnym włączaniu społeczeństwa obywatelskiego na etapach selekcji zadań (niezależnie od przyjętego trybu ich wyłaniania), a także ewaluacji procedury oraz projektowania jej zasad.

Dwa ostatnie artykuły, zamykające ten tom biuletynu, poświęcone są problematyce zagospodarowania przestrzennego. Artykuł Roberta Warszki pt. „Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową według zasad planu ogólnego a procesy demograficzno-przestrzenne i dotychczasowa praktyka urbanistyczna” zawiera wyniki serii autorskich badań podstawowych skupionych wokół szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (ZAP) i bilansów przestrzenno-demograficznych, które w planach ogólnych są wyznacznikiem obszarowych możliwości rozwoju przestrzennego gmin. Rezultaty badań pozwalają stwierdzić, że wprowadzony model bilansowania oparty na jednolitym dla wszystkich samorządów algorytmie szacowania ZAP trudno uznać za rozwiązanie optymalne. Przegląd wyników rodzi wątpliwości co do skutków przestrzennych przyszłych planów ogólnych, zwłaszcza z perspektywy priorytetów rozwojowych państwa i kształtowania jego struktury osadniczej. Ostatni artykuł pt. „Modernizm vs postmodernizm – rola formy urbanistycznej w kształtowaniu jakości życia na przykładzie osiedli Radogoszcz Zachód i Radogoszcz Wschód w Łodzi”, przygotowany przez Paulinę Zglińską i Jakuba Zasińkę, prezentuje rezultaty przeprowadzonej przez autorów eksploracji roli formy urbanistycznej takich osiedli w kształtowaniu jakości życia ich mieszkańców. Badaniu porównawczemu poddano dwa łódzkie osiedla – Radogoszcz Zachód i Radogoszcz Wschód – które powstały odpowiednio na założeniach modernizmu i postmodernizmu. Uzyskane wyniki wskazują na znaczące różnice w formie urbanistycznej obu osiedli, a zarazem na względnie zbliżone, obiektywne warunki kształtowania jakości życia na ich obszarze.

Zapraszamy Państwa do działu Nowości Wydawniczych, w którym prezentujemy publikacje, których tematyka bezpośrednio wiąże się z problematyką rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. W bieżącym numerze przedstawiamy monografię autorstwa Macieja Tarkowskiego, pracownika Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Gdańskiego pt. „W stronę samopodtrzymywalności regionów. Perspektywa strategii inteligentnych specjalizacji”, w której autor określił prawidłowości rządzące transformacją regionów do samopodtrzymywalności, w szczególności wskazał terytorialnie zróżnicowane mechanizmy oraz przyczyny porażek i sukcesów w zwiększaniu stopnia samopodtrzymywalności produkcji i konsumpcji. Rozważania te, prowadzone na płaszczyźnie teoretycznej i empirycznej, osadzone

zostały w perspektywie strategii inteligentnych specjalizacji, stanowiących narzędzie terytorialnie ukierunkowanej polityki innowacyjnej Unii Europejskiej.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo czynnie w tworzenie kolejnych numerów naszego czasopisma, które jest indeksowane m.in. w bazie ERIH PLUS oraz DOAJ. Informujemy również, że według Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, czasopismo „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” wydawane przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, posiada obecnie 70 punktów.

Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresami: <https://rr.amu.edu.pl> oraz <https://pressto.amu.edu.pl/rrpr/>.

Prof. Paweł Churski
Redaktor naczelny czasopisma
„Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”